19

DISPUTATIO PHYSICA PRIMA.

DE NUTRITIONE.

Quam

Divinâ aſpirante gratiâ

SUB PRAESIDIO

JOHANNIS RUDOLPHI SALTZMANNI JUNIORIS, PHILOS. ET MED. DOCTORIS ET SCIENTIAE NATURALIS Profeſſoris ordinarij.

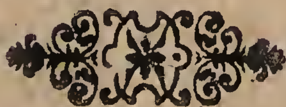
SOLENNITER

defendere conabitur

JOHANNES ULRICUS WIDHOLZ AUGUSTANUS.

Die 22 Menſis Decembris.

Horis locoque hybernis.

ARGENTORATI,

Typis EBERHARDI WELPERI.

ANNO M. DC. XLVII.

DISPUTATIO I.

DE NUTRITIONE.

THES. I.

NUtritio quæ græcè θρέψις dicitur, variè accipitur, quæ ipſius homonymia huic tractationi ne inſidioſa ſit, expedienda ſtatim eſt. Sumitur enim ſæpè valde impropriè, &, in lato ſenſu, quando per ſimilitudinem quandam extenditur, vel ad ipſam educationem, qua pueri bonis moribus & literis quaſi nutriri dicuntur: vel ad res inanimatas, ita ut ignis oleo, ligno, aliiſque rebus combuſtibilibus, tanquam pabulo nutriri perhibetur: vel ad ipſam paſtionem, quam ex chylo ventriculus capeſſit, quæ tamen quædam oblectatio ſaltem ex qualitatis convenientia, veræque nutritionis æmula eſt, ut notat *Arch. Piccol. lib. 2. prælect. anat.* 16. indeque laſcivam vocat *Greg. Horſt. exercit. 6. q. 2.*

II. Propriè autem ſignificat converſionem alimenti in ſubſtantiam nutriti, vel, reparationem ſubſtantiæ amiſſæ per aſſimilationem alimenti: vel, expletionem naturalis indigentiæ ex alimento aſſimilato, *vide Celeberimi noſtri Dn. D. Sebizij faſcic.* 14. *q.* 2. Hæc ut eo melius ab impropria inanimatorum nutritione diſtingui poſſit, duas habet conditiones, tanquam notas characteriſticas, quibus nutritio illorum caret. Hos ex textu Ariſtotelico eruendo notavit *Zabar. in Comm. ad text.* 14. *lib.* 2. *de an.* Quarum prima eſt, quod illa, quæ propriè nutriri dicuntur, nutriantur, non in unam ſaltem partem, ut inanimata, ſed ut Ariſt. loquitur ſecundum contraria loca ſurſum & deorſum, & omnem in partem, vel ut *Gal. de nat. fac. lib.* 2. *cap.* 4. loqui placet, per ſe tota. Ratio eſt, quia hæc animata à potentia ſive principio, quod in ſe ipſis habent, illa, ab externo alantur, per exemplum, lapidis nutritio non fit, niſi per appoſitionem novæ materiæ ad

unam, vel aliquot saltem sui totius partes extremas, quæ conting possunt. Secunda est, quod illa quæ verè nutriuntur, semper nutrian tur, semperque vivant, quousque alimentum accipere possunt, quan do verò nutriri desinunt, moriantur, & sic esse desinant, itaque ad su conservationem incessantem & continuam nutritionem requiran de quo plura in sequentibus; hìc notasse sufficiat, cum non semp fiat conversio alimenti in partium substantiam, hujus nutritionis du rationem sine intermissione *Zabarellam* in actione caloris in hum dum, quæ per totam vitam nunquam cessat, quærere; verum cu nutritio, ut ex sequentibus patebit, in conversione alimenti in pa tes consistat, hæcque fiat propter illam actionem caloris in humidu ut absumptum aliundè restituatur, & sic ipsa nutritio illaque calor actio sint distincti actus, apparet, ipsum, quod in illa quæsivit, inven re haud potuisse. Et de hâc posteriore nutritione, quæ sola ad pro priam viventium augmentationem concurrit cum *Aristotele* nobis i sequente discursu agendum erit.

III. De hâc autem ab initio statim non frustra an detur, quæ ritur? fuerunt enim ex scholasticis *Lombardus*, quem communiter Ma gistrum sententiarum vocant, & alij, qui eandem negarunt, dicente vivens nunquam acquirere novam substantiam, sed cum ea, quam ac cepit per primam generationem, per totam vitam conservari, alimen to autem indigere, non ut illud convertat in propriam substantiam sed ut calor naturalis in id agendo avocetur, ne agens circa propriam viventis substantiam, illam consumat. Converti autem caloris ope ratione alimentum istud, in illa excrementa, quæ per virtutem viven tis expulsivam expelluntur. Probatio hujus sententiæ desumitur à te stimonio Christi, qui *Matth.* 15. dicit, omne quod intrat in os, in ven trem vadere, & in secessum emitti. Et à rationibus, quarum quatuo recensent *Connibr. & Ruvio Rhodensis* unam ab illis diversam *in Comm lib. 2. generat. & corrupt. c. 5.* illi, *quæst.* 11. hic *quæst.* 1. Ex quibus po tiores sunt, quod alias sequatur essentiam alicujus hominis, ut Socra tis, ad singulas horas mutari, & sic ipsius identitatem amitti. Item quod alias hausto valde salubri & vitali cibo senio confectus in ju ventutem efflorescere, & in multas sæculorum ætates vitam produ cere posset.

IV. Verum ad has probationes, faciles sunt responsiones Quod scil. Christi verba, populariter & κατὰ δόξαν ὐκ ἀλήθειαν intel ligenda sint, vel cum Thoma ita explicanda, quod non omnis cibus &

secun-

ſecundum omnes partes in ventrem vadat, & in receſſum emittatur, ſed ſecundum maximam, & impuriorem ſui partem, quæ poſt cujuslibet cibi primam concoctionem in ſtomacho factam relinquitur. Et ſic univerſalis ſit propoſitio ex parte ciborum & ſubjectum ejus diſtributum pro omnibus & ſingulis cibis, ſed in ordine ad partes eorum indefinita. Rationes vero quod attinet duæ notatæ nihil evincunt, & quidem nihil prima, quia mutatio illa ſucceſſivè fit, & ex parte ſolius materiæ, non formæ, & ab hâc, non illâ, res ſuam denominationem & identitatem habent, tanquam termino ad quem. Neque ſecunda, quia nullo cibo etſi ſaluberrimo poteſt reſtitui humidum æque bonum atque id, quod nobis à natura per generationem conceſſum eſt; ſed in hæc in ſequentib. accuratius inquirendum erit.

V. Rectius ab *Ariſtot. lib. 1. de gen. & corrupt. cap. 5. & libro 2. de an. cap.* 4. affirmatum fuit, alimentum revera in ſubſtantiam corporis viventis converti, & ſic proprie dictam nutritionem dari. Quia corpus vivens augetur, quæ auctio fieri nequit, ſine converſione alimenti in ſubſtantiam, in hoc enim diſcrimen ſitum eſt, quo augmentatio viventium & inanimatorum differt, quod hæc non intro recipiant ut illa. Neque enim viventium auctio per rarefactionem fieri poteſt, ut *Albertus Magnus* putavit, quomodo aër & aqua & alia corpora calefacta rariora & ampliora fiunt, quia creſcente ætate partes ſolidiores & denſiores fieri, & tamen majorem quantitatem acquirere, conſtat. Neque fit ſimplici appoſitione, quomodo lapides creſcunt, quia quæ hoc modo augentur, ſecundum unam vel aliquas ſaltem partes extremas nutriuntur. Prima autem conditio veræ nutritionis habet in omnem partem nutriri, ut ſuprà oſtenſum fuit; pro hujus rationis confirmatione & illuſtratione majori aptiſſima ſunt, quæ habet *Gal. lib.* 1. *de nat. fac. c.* 7. 2. Quia calor nativus per totam viventis materiam diffuſus, & aliæ cauſæ externæ corpus vivens alterantes inſtanter ſæviunt in partium ſubſtantiam, ipſamque depaſcunt, ſicut ignis oleum, non ergò eandem materiam, quam quiſque à prima origine accepit, perpetuò ut conſervet, poſſibile eſt, & ſic minus durabiles eſſent iſta corpora, quam ipſa experientia docet, niſi per converſionem alimenti partium ſubſtantia abſumpta reſtauretur.

VI. Quid autem hæc nutritio ſit explicat ejus definitio. *Definitur communiter quod ſit converſio nutrimenti in corpus animatum.* Quæ definitio *Ludovico Vive* adſcribitur & *à Scaligero exerc.* 101. *ſ.* 17. improbatur, quod videatur non totam nutritionis naturam exhaurire

 quod-

quodque in illa conversione non consistat nutritionis ἐντελέχεια &
perfectio, ut loquitur *Goclenius in adversariis ad Scalig. exerc. quæst.* 31.
Ipse verò Scaliger definit per unionem naturalis nutrimenti transmutati, cui respondet vox assimilationis, quo utitur *Gal. lib.* 3. *de temperament. c.* 3 ubi nutritionem nihil aliud esse dicit, quam assimilationem perfectam, hancque à mutatione distinctam facit; quo confirmatur quod *Scalig. l. c.* dicit, aliam esse virtutem quæ mutat, & aliam quæ incorporat sive unit, quodque apud Galenum utrumq; separatim habeatur, μεταβολὴ καὶ ἕνωσις. Verum si rectè consideretur & accipiatur vocabulum cōversionis, ex sententia eorum, qui eo utuntur, vel generalius pro mutationis actione in se comprehendente quatuor illos nutritionis gradus, alterationem sive concoctionem, appositionem, agglutinationem, & assimilationem, quo ultimo ipsa incorporatio & unio alimēti, non tamen nisi tribus prioribus præsuppositis accidit; vel specialius, pro actione, quæ non est alia ab ipsa unione, sed cum ipsa unam eandemque constituit, per quam alimentum convertitur, simul unitur, idemque numero cum partibus fit, beneficio unius potentiæ nutritivæ, quæ simul & conversiva & unitiva est. Et licet inutilis scholasticorum subtilitas conversionem ab unione distinxerit, & de hujus prioritate multum sollicita fuerit, ita ut quidam etiam extra temporis durationem, prioritatem unionis excogitarint, in instanti initiativo ipsius conversionis, quod est ultimum non esse ipsius alimenti. Al[ii] prioritatem naturæ unioni attribuerint, tanquam causæ sine qua non conversionis. Rectiùs tamen ostendit *Ruvio Rhodensis lib.* [1.] *de gen. & corr. c.* 5. *tr. de augment. quæst.* 5. quod præter necessitatem hujus actionis multiplicatio fiat, nullaque prioritas effingenda si[t,] maxime cum numerus facultatum, numero actionum respondere debeat, quia nihil sine causa fit, *teste Vallesf. controvers. Med. & Philosop. lib.* 2. *c.* 18. Unica autem est facultas altrix, quæ & unitiva, & conversiva, ergo & unica harum actio, vel est per subordinationem, v[el] utraque unius actionis naturam induit. Non pugnant hæc duo genera, conversio & unio, sed hæc in illa continetur, & sic ambæ definitiones, utrumque vocabulum, vel etiam assimilationis, itemque suffectionis, quo etiam utitur *Scalig. exerc.* 136. *s.* 2. admitti possunt.

VII. Sic *Zaberella* illam definit *lib. de accret. & nutrit. cap. ul[t.]* & alio planè speciali quoque vocabulo utitur, quod sit aggeneratio partium materiæ in corpore vivente ex alimento intrò recepto, facta ab anima per calorem naturalem, ut materia quæ effluxit restauretur

&

& ipſum vivens ſervari poſſit, ad illud uſque tempus, quod ipſi à natura præſcriptum eſt. Hanc definitionem præ reliquis hîc noſtram faciemus, quia priores explicat, totam naturam nutritionis accuratè complectitur, & quatuor cauſis conſtat, indeque huic tractationi valdè convenit.

VIII. Ne autem hic idem error accidat, qui de formis, quas n generationibus ſpecierum revera & propriè fieri, plerique Interpretes Ariſtotelis negarunt, quia non ſolitarie ſed cum compoſito fieri, & ſic confieri, comproduci, & congenerari, dicuntur; quam controverſiam, quæ hujus loci non eſt, vide exactè enodatam *apud nobile llud Philoſophorum par, Scharffium in Phyſ. recog. general. & Sperling. in nſtit. Phyſ. lib. 1. c. 3. quæſt. 1.* Sic dum nutritionem, aggenerationem Zabarella vocari admittimus; ne quis exiſtimet, quaſi non verã generationem in ea contingere ſtatuamus? ut quidem *Goclenium* opinatum ſſe apparet, in *antea cit. quæſt.* quando dicit: *Dicitur autem non ſimliciter generatio, quia auctum manet idem quoad formam, nec nova aliqua ſpecies exiſtit, ſed aggeneratio, quia caro generatur adjuncta alteri carni.* Cum enim omnis mutatio ſuam diſtinctionem & denominationem ſpecificam à termino ad quem accipiat, ut axioma phyſicum habet, hujus autem mutationis terminus ſit ſubſtantia, quæ ex cibo ſecundum ſpeciem cujuslibet partis de novo producitur; ſubſtantiæ autem productio ſit generatio, ſicut qualitatis acquiſitio alteratio, & quantitatis auctio dicitur; rectius cum *Sennerto noſtro lib. 6. c. 2. Scient. nat.* nutritionis opus ad generationem verè ſic dictam, quam motum referimus, & ſicut confieri fieri, comproduci produci, congenerari generari, ſic & aggenerari quoque generari nomine & reipſa continet. Neque enim unico iſto modo, quo generans ex ſe ſecundum ſpeciem ſimile producit extra ſe, & ſic ſeipſum ſine omni ſui mutatione multiplicat, omnis generatio abſolvitur: ſed & alius adhuc datur à quo generatio tranſmutativa ad diſtinctionem illius multiplicativæ dicitur, quo forma alicujus agit in aliquam materiam ſubſtantialiter eam tranſmutando, eamque ſuæ ſpeciei aſſimilat. Imo plerumque hi duo modi ad unam generationem conſpirant, ſemen enim per quod generans ſeſe multiplicat, tranſmutatur in corpus generandum, & forma, quæ in illo latitat, ex alia materia convenienti attracta, elaborata & tranſmutata corpus ſibi affingit, quod informat & actuat. Ita etiam forma cujuslibet partis in nutritionem attrahit ſibi convenientem ſuccum, quem ſuæ parti incorporat, ſeque in illam multiplicando

 ſecun-

ſecundum corpoream extenſionem quaſi extendit, & ſic ſemper no-
vum quid quod antea non erat, ſecundum ſpeciem ſuæ partis produ-
citur, in quo ſane conſiſtit ipſa generationis formalis ratio.

IX. Cauſas quod concernit, & quidem efficientem docet *Ariſt. lib. 2. de an. cap. 4. t. 38. 39. & 40.* olim Empedoclem fallaci judicio ſtatuiſſe, nutritionem ab elementis illorumque motu naturali provenire, ita ut plantæ inferior pars, radix ſcil. terræ, quæ gravis eſt, & ſua natura deorſum tendit, ſuperior verò, ramos & folia puta, ignis beneficio, qui levis eſt ſurſumq; aſcendit, nutriatur. Quam ſententiã *Ariſt.* carpit duobus modis. Primò quod licet ex relatione ad univerſum, ſuperum & inferum in plantis ita ſe habeat, tamen etiam, & magis, in viventibus ab ipſorum natura, hujuſque reſpectu, excepta intellectiva, quia inorganica eſt, à tribus potentijs reliquis, vegetativa, ſenſitiva, & motiva, ſex poſitionum differentiæ æſtimentur, ita ut à ſenſitiva, anterior, in qua ſenſus vigent, oppoſita in poſteriore: à motiva dextra, in qua motus localis initium fit, oppoſita, ſiniſtra, ſic & à vegetativa, ſuperior, per quam alimentum ſumitur, oppoſita vero, inferior dicatur. Secundò, quod inde abſurdè ſequatur elementa in plantis ab invicem ſeparata eſſe, & ſingula ſuum locum, mutuoque contrarium petere, ſicque plantam diſſolvi, hoc autem fieri neceſſum eſſe indicat, niſi eadem contineret, viribuſque elementorum imperaret anima, ne ſeparentur. Potius ergò animam, quæ forma eſt, & non elementa, quæ materiæ locum habent, veram nutritionis cauſam eſſe concludit. *vide Zabarel. & Havvenr. noſtri p. m. Comm. in lib. 2. de an. Ariſt. c. 4. t. 38. & 39.*

X. Sic & alios defraudatos ibidem notat, quos Democritum & Leucippum fuiſſe interpretes teſtantur. Qui non ut ille, omnia elementa, ſed ſolum ignem ſimpliciter nutritionis cauſam dixerunt quod videbant, ſolum inter elementa, ignem nutriri & augeri. Hos refutat *Ariſtot. ibid.* ut fuſius videre eſt apud *Zabarell. & Havvenreut. loc. cit.* I. Quod etiam alia elementa aër & aqua hoc modo nutriantur & augeantur. II. quod hic modus non ſit verus ſed apparens, ipſaque nutritio impropriè ſic dicta, quia nutritio proprie ſolis viventibus competit. III. Quod auctio & ſic quoque nutritio ignis, in infinitum procedat, dummodo combuſtibile habeat, in animatis verò contrariè ſeſe habeat, & anima regat potentiam ignis, nec ſinere illam operari, ſecundum totam ſuam potentiam. Potius ergo iterum nutritionem ab illa ſuperiore cauſa, anima, quæ forma eſt, quam igne, quæ

quæ pars est materialis, provenire: posse tamen ignem ut concausam, non quidem, quæ sit æqualis virtutis & dominij, sed ut subjectus est, & instrumentaliter admitti, quia calor est animæ Instrumentum.

XI. Rectius nos distinguimus causam efficientem in principalem, Instrumentalem, & impulsivam. Principalem dicimus esse ipsam animam, quæ ut, tanquam forma, omnium operationum corporis sui fons est, ita quoque suis stipata facultatibus, unâ primariâ nutritivâ, & quatuor minus principalibus, quas ministras & adjuvantes vocant, attractrice, retentrice, expultrice & concoctrice, opus nutritionis præstat & perficit, *Confer. t. 37. & 40. Arist. cit. lib.* qui cum affirment nihil ali, quod vitæ non communicat: & illo *Scalig. exercit. 102. sect. 5.* quod vita sit ab anima, colligit *Iul. Pac. in comm. in hunc textum, citante Scheibl. disput. 5. th. 9. lib. de an.* quod nutritio omnino sit ab anima.

XII. Circa has facultates notandum est. I. illas à quibusdam ut causas medias & instrumentales haberi, inter animam & operationes. Sed accuratius *Sennertus p.m.* hanc rem excogitavit, qui *in Epit. scient. nat. lib. 6. cap. 1.* hoc negat, & saltem conditiones & aptitudines, easdem ad operandum vocat. Est enim ut Metaphysica docet, facultas nihil aliud, quam potentia activa, sive illa ratio & vis, secundum quam natura potest agere, operationes vero sunt ab actu.

XIII. Notandum est. II. Has facultates sic vocari à Philosophis de operationibus quæ ipsis improprie adscribuntur: & quidem nutritivam, quæ & vegetans & altrix dicitur, ad distinctionem auctricis & generatricis, à quibus realiter diversitate objectorum & actuum distinguitur, & licet circa idem alimentum auctrix cum nutrice versetur materialiter, tamen non formaliter, altrix enim respicit substantiam ut talem, auctrix verò ut quantam, *teste Aristot. lib. 2. de an. cap. 4. t. 4.* de qua controversia vide rationes in utramque partem apud *Greg. Horst. Citat. Exerc. 3. quæst. 2.* Galeno verò & Medicis naturalem, ad distinctionem animalis & vitalis, vide *Sennert. in Instit. Med. lib. 1. cap. 9.* Easdem autem maximè necessarias esse ad determinationem animæ, ad nutritionis opus, duplici demonstratione firmat, itemque sufficere ostendit *Fernel. lib. 5. de an. fac. cap. 4.* quod aliæ, quæ ex suis effectis, appositione, agglutinatione, assimilatione, & secretione conspicuæ sunt, ex prioribus procedant, est enim appositio finis attractionis, agglutinatio tum retentionem, tum concoctionem sequitur, assimilatio verò à concoctrice perficitur, quæ

cum

cum summa sit, in quam reliquæ contendunt, præ cæteris jure altrix vocari debuit, secretio tandem aut excernentis aut attrahentis opus est, *confer Francisc. Piccolom. de accret. cap.* 5. & hoc modo tres potius ministræ, præter primariam unam tantum constituendæ videntur.

XIV. Sequitur instrumentalis, quam variam esse dicimus; neque cuiquam admirationi esse debet Instrumentorum numerus, quæ nutritionis gratia natura condidit, alia namque idoneum cuique particulæ nutrimentum alterando præparant, alia separant excrementa, alia transmittunt, alia suscipiunt, alia expellunt, alia salubrium succorum in omnem partem ferendorum viæ sunt, *inquit Galen. lib.* 1 *de nat. fac. cap.* 10.

XV. Hujus autem nomine primò venit calor naturalis, manifestum enim esse dicit *Perer. lib.* 7. *cap.* 14. accretionis & nutritionis causam efficientem esse animam, calorem autem naturalem esse quasi administrum & instrumentum animæ; *confer Arist. lib.* 2. *de gen. animal. cap.* 4. *in fine*, qui exemplo artis instrumento utentis, idem ostendit. Non autem quivis, & sic non elementaris, qui mixtis ut talibus inest, per putredinem amittitur, & à quibusdam σύμφυτος dicitur: Multo minus is, qui præter naturam accidit, & febrilis dicitur, qui naturæ inimicus est: sed ille ἔμφυτος, blandus, & nativus, qui viventibus proprius est, & partibus ex seminis calore communicatur, indeque vitalis dicitur. Est enim anima nobilior forma, inanimatorum formis præstantioresque edit operationes, & sic nobiliore, perfectioreque ministerio & instrumento utitur, pro operationibus sibi proprijs, altioris ordinis, præstandis. Non tamen eosdem semper gradus in quolibet vivente hic calor habet, est enim in perfectis animalibus maximus, potissimum in sanguineis, in plantis multo obscurior

XVI. Ad Instrumentalem nutritionis causam quoque pertinent, certæ corporis partes, & quidem in animalibus, os, oesophagus, ventriculus, epar, venæ sanguinem deferentes, quæ dissimilares sunt & organa nutritionis κατ' ἐξοχὴν vocari in usu habent, quanquam enim nutritio sit communis actio, quæ omnibus partibus competit ut loquitur *Sennertus in Instit. Med. lib.* 1. *c.* 3. tamen aliæ partes non nominantur hujus officij organa; quia alias functiones principales habent, *vide Philip. Melancht. de an. tr.* 3. *cap.* 2. Has autem partes omnium commodo destinatas, triplex villorum sive fibrarum genus nactas esse, quibus facultates ministræ, quæ motu suum munus implent, indiguerunt, hactenus recepta fuit sententia. Rectas & l

lon

ngitudinem porrectas, quibus attractrix, obliquas, quibus reten-
ix, & transversas, quibus expultrix utitur, concoctrix verò ad suam
tionem nullas fibras, sed calorem paulò ante explicatum accom-
odat, *vide Gal. de nat. fac. cap. 8. & 11. & Fernel. cit. lib. c. 6.* Hanc
men sententiam de fibrarum usu in dubium vocat *Casp. Bauhinus in*
. anat. lib. 1. cap. 7. & negat, per fibras istas dictas actiones fieri: quia
on sint carnosæ, neque moveant, & potius cum *Fallopio* statuit, par-
s istas quiescentes, tales actiones præstare similitudinis vel dissimili-
dinis ratione, veluti magnes facit. In plantis sunt radices, quæ qua-
os arborũ habentur, verum cum partes quæ pro organis nutritionis
serviunt, sint minus evidentes in plantis, & distinctiores in anima-
ous, potissimum iis, quæ perfectiora dicuntur, omnium autem maxi-
è in homine, totum nutritionis opus clarius majoreque apparatu
rficitur, hujus primario respectu ipsam considerationem hanc insti-
ere dignum est, eoque magis, cum hic canon & regula reliquorum
imatorum, utpote inter ea illustrissimum, perfectissimum, & nu-
eris omnibus absolutissimum, ut loquitur *Goclen. in præfat. ad lect.*
comm de corpore animato Seidelij.

XVII. Impulsivam dicimus esse appetitum, qui licet multi-
x detur, quot enim sunt rerum ordines, tot sunt gradus & ordines
petituum, ut testatur *Francisc. Piccol. gr. 1. de mat. virt. c. 12.* Tamen
a summa genera ejus notantur, ita ut alius sit naturalis, alius ani-
lis, alius rationalis: ex quibus relicto posteriore, duo priores po-
imum in nutritionis opere considerandi sunt.

XVIII. Et quidem naturalis quem definiunt *Conimbr. in 3. lib.*
st. de an. cap. 13. quæst. 1. inclinationem sive propensionem, quam
umquodque, nulla præeunte notitia, solius naturæ ductu fertur in
quod sibi conveniens est. Hoc, materia appetit formam, magnes
hit ferum, levia sursum, gravia deorsum tendunt, *Zabarell. lib. 1. de*
. grav. & lev. cap. 9. Hic est species illius amoris omnibus insiti,
nium operum effectoris, & servatoris, de quo multa præclara *in*
tonis convivio & comm. Marsf. Ficini in idem, orat. 3. cap. 1. & seq. Hic
singulare & maximum illud opus naturæ, quod *Clariss. Scharff. in*
recog. sp. lib. 2. cap. 2. dub. 1. naturæ raptum appellari docet, quo
ne simile attrahit simile, & tota natura similium rapax est, dissimi-
nque fugax, ut multis actionum realium & intentionalium, quas
eriores, magneticas & patheticas vocant, exemplis demon-
t.

XIX. Et huius generis etiam est appetitus plantarum, q[ui] unico alimentum desiderant, suis radicibus id alliciunt, arescentes i[rri]gationem cupiunt, eaque reficiuntur. Hujus generis etiam ille e[st] quo quælibet pars brutorum & hominis exhausta, pro sui restaur[a]tione, conveniens alimentum ex venis rapit & in se convertit.

XX. Hi autem appetitus, ex quibus hæc in plantis & anima[li]bus fiunt, non sunt potentiæ & facultates peculiares ipsarum anim[a]rum, sed fiunt æque ac in pure naturalibus, simpliciter secundum n[a]turam & ejus ductum, quæ ipsa quoque ad bonum sibique simile or[di]nata est, à Deo Conditore, ut appetat hoc modo, quæ salutaria sunt, noxia respuat, ut accurate monet *Seidelius in Comm. de corp. & an.* *Magirus in Comm. in Phys. lib. 6. cap. 16.*

XXI. Hinc verò difficilior quæstio existit. Fiantne hi app[e]titus in stirpibus & partibus animalium sensus quadam præcognit[io]ne, qua suavia & insuavia internoscant, & ad illorum appetitum c[i]cantur? *Fernelius lib. 5. cap. 5. de an. fac.* solita & accurata brevit[ate] duas contrarias opiniones circa hanc quæstionem notat. I. illoru[m] quos ex Platonis consulto, qui stirpes nonnunquam animantes app[el]lavit, in affirmativam ivisse docet. Qui hunc instinctum, sensum[que] cognitionem, non ut aspectum, auditum, & reliquos animalium [cæte]ros sensus, sed proprium quendam & naturalem vocarunt. II. A[ri]stotelis, suorumque Interpretum, ex quorum parte & ipse stat. Qui [ta]lem vim præcognoscentem altioris facultatis, quam communem s[en]sum vocant, esse docent. Hosque appetitus naturales stirpium, p[ar]tiumque corporis animalis, nullo sensu aut cognitione, sed penu[ria] & indigentia eius, quod familiare est, & jucundum, per istam incli[na]tionem & propensionem, qua omnia pure naturalia in finem n[on] cognitum feruntur, impelli. Sed hæc quæstio eleganter & perspi[cue] tradita legi potest; *in instit. Phys. Clariss. Sperling, lib. 1. cap. 6. quæst.* Hic monuisse sat erit, forsan non tam in re quam in verbis, dissidi[um] esse. Hi enim loquuntur de sensitiva cognitione proprie sic dicta, q[uæ] in animo impressa sensuumque operatio est, hancque in nullo, nisi [in quo] anima sentiens est, dari, rectè & sine omni cõtradictione, statuunt. [Illi] verò de cognitione in amplissimo sensu, & sic illam rebus pure na[tura]libus, eàdem libertate tribuunt, & naturalem vocant, ac appeti[tus] unanimi consensu, illis adscribitur, naturalisque dicitur, ut ex *Senn[erti]* *Hypomn. 1. c. 5.* apparet. qui ita ait, *Vt appetitus quidam naturalis, qu[em]* *vulgo instinctum naturalem vocant, datur; ita etiam datur cognitio ali[qua]*

natu[ralis]

aturalis, à sensu & intellectu distincta; *Nihil enim appetitur, nisi, quod rius cognoscitur, &c.* An non verò ab accurata loquendi ratione phisophica magis absit, vocis cognitionis, sensusque abusus, quo ad res nsensiles, à sensilibus transfertur, quam vocabuli appetitus, cum sentiva cognitione sensilia ab insensibilibus, plurimùm à se mutuò removeantur, totoque genere distinguantur, non itidem appetitu, qui um illis pure naturalium propensionibus magnam familiaritatem abet, quæ statim cogitanti sese insinuat, neque dum illis applicatur, ım dissonum conceptum efficit; liberè philosophanti judicandum andidè relinquitur.

XXII. Præter hunc naturalem appetitum, quo sibi ventriculus animalium, æque ac reliquæ partes, alimentum proprium cupit, nimali quoque sive sensitivo idem gaudet appetitu; Qui ita vocatur, um, quia omne animal eo ut communi, ducitur, tum, quia sensitivam pprehensionem sequitur, ut *Scheibl. disp.* 12, *th.* 6. *ex Armando de bello isu notat.* Hoc ventriculus incitatur, alimentum toti corpori necesarium appetit, & ut ille certo quodam instinctu agit, ita hic exquisiissimum sensum tactus conjunctum habet, quo partium indigeniam, per suctionem percipiat; cujus etiam rei gratia ad orificium ventriculi superius, quod hujus appetitus sedes est, haud mediocre nerorum par, à sexto pari de cerebro defertur, *teste Gal. de usu part. lib.* 4. . 7. *Fernel. de funct. & hum. lib.* 6. *cap.* 2. *Bauh. theat. anat. in hist. ventr.* & alijs.

XXIII. Sicut autem non admitti potest, hanc appetendi vim, d cor vel hepar, principaliter & radicaliter referre, sed ad cerebrum, uod, ut cemmune sensorium: ita & hujus facultatis organon est, haet enim hic appetitus antecedentem causam, sensum & imaginatioem, quorum sedes est in cerebro. vide *comm. Magir. in lib.* 6 *Phys. c.* 16. a neque concedi potest, quod dicit *Capivaccius lib.* 3. *pract. Med. de ffect. ventr.* appetentiam animalem fieri in ore ventrtculi, quatenus lam à cerebro per nervos suscipit, vel illa influit. Rectè enim moet *Sennertus in inst. Med. lib.* 1. *cap.* 6. potentias has animæ, ab ipsa inseparabiles esse, & ab animæ essentia per simplicem emanationem uere, & sic illam ubique illis instructam esse, nec aliunde mutuari, à uibusdam autem partibus subjectivè recipi, ab alijs non, & sic poentiam visivam, in omnibus partibus, etiam pede, ejusque calcaneo sse, solum tamen oculum eandem ut idoneum subjectum recipere.

XXIV. Tutius itaque statuitur, dum os ventriculi superius,

 hujus

hujus appetitus sedes dicitur, illam non à cerebro influere, sed ve ipsum actum appetitus in cerebro fieri, tribui autem ventriculo, propter divulsionem, quæ in ipso fit, hujusque sensum, & sic impropriè. Vel, quia sensus tactus sedes est, & beneficio concessorum nervorum magnum influxum spiritus animalis habet, fieri posse, ut pro illa dispositione receperit, ut subjectum, aliquid illius potentiæ appetitivæ. Quo respexisse videtur *Fernel. lib. 5. cap. 9. de an. fac.* quando ait, communem sentientem appetitum primario quidem in cerebro situm esse, illius tamen seminaria in alias quoque partes naturam fudisse. Et rursus, hunc, qui volet, poterit exortus sui modo, in plures species distrahere, ut alius ex jecoris virtute in pudenda, & in os ventriculi diffusus illecebram & incitamentum inde accipiat, alius ex cordis impetu & fervore, alius, nempe sentiens, ab his quæ foris occurrunt stimuletur, omnes quidem animales, sed variis orti principiis.

XXV. Quia autem solidæ corporis partes, solido quoque, id est, cibo seu alimento nutriuntur, liquido autem solidum elixatur & defertur: nutrimentum enim esse non posse, quod non est elixabile, axioma physicum docet, vide *Clariss. Scharff. lib. Phys. spec. 6. c. 3.* Hinc duplex ille appetitus sensitivus in ventriculo constituitur, unus qui fames dicitur, & est alimenti appetitus. Alter sitis, quæ est alimenti vehiculi appetitus, ut loquitur *Capivacc. lib. 3. c. 7. med. pract.* Quorum tamen primus comparatione principalior est, quia immediatè ad reparationem deperditi, & partium solidarum restaurationem dirigitur. Hic verò ad præparationem tantum alimenti, ut per potum cibus liquetur, melius elixetur & distribuatur. Ob id statuit *Zabarell. lib. 2 de an. t.* 28. cibi conditionem essentialem & necessariam esse, ut nutriat, non item potus, satis enim esse ut liquativus sit, & si quis à potu nutriatur, id potum non facere, ut potum, sed ut simul cibus est.

XXVI. Quod autem Capivaccius solidum & liquidum vocat, id Aristoteles & Philosophi per siccum & humidum exprimunt; à quarum qualitatum contrarietate etiam *Zabarell. loc. cit.* rationem aliam divisionis appetitus in duas dictas species nobis concedit; quod scil. cum sint contrariæ, non possint uni eidemque appetitui, sed duobus diversis adscribi.

XXVII. Dicitur autem fames *ab Aristot. lib. 2. de an. cap. 3. text.* 28. Appetitus calidi & sicci. Sitis verò, appetitus frigidi & humidi. Quas definitiones variè impugnatas, & tum absurditatis, tùm falsitatis à quibusdam accusatas, vide apud *Conimbr. lib. 1. de gen. & corr.*

cap.

ap. 5. art. 1. Quod neutra appetitus rectè dicatur, quia dolor potius
c fuga. Neque possint referri ad appetitum sensitivum, quia resident
n ventriculo. Neque sint in nostra potestate: Quod non omnia ali-
nenta sint calida & sicca, sed quædam frigida & humida, ut vinum &
lia. Imò quod fames exsiccet, & sic per illum potius humidum expeti.
Quod alimenta etiam dulcia sint, & ejus potissimum gratia quæran-
ur. Quod frigiditas non per se concurrat ad vitæ opera, ideò neque à
atura expeti, ut neque omne humidum.

XXVIII. Sed his non obstantibus rectè Aristotelem loquu-
um esse, asserimus. Quia enim appetitus quinque motibus, sive, ut
alen. lib. 1. *cap.* 7. *de sympt. causis vocat*, symptomatibus absolvitur:
uorum primus est, ipsa inanitio ex defectu alimenti. Secundus, ap-
etentia naturalis partium. Tertius, suctio desinens in divulsionem
entriculi cum acri morsu. Quartus, sensus suctionis dolorificus.
Quintus, ipse actus appetitus animalis. In quorum quarto fames &
tis quidem potissimum consistit. Quia tamen ipsa divulsio ex præ-
puis partibus, una, totius actus est, illamque immediatè ipse ulti-
ius actus appetitus sequi videtur: fit, ut tùm synectochicè, tùm cau-
liter appetitus vocetur, qui quidem primariò in cerebro situs est,
us tamen fomitem etiam natura, ut in cor, iræ & concupiscentiæ
omicilium, ita non minores, imò maximas in pudenda, & os ven-
iculi conjecit, in quibus distinctis sedibus, distincti actus, uno ta-
ien eodemq; sensitivo, sive animali appetitu reguntur. *vide Fernel lib.*
cap. 9. *de an. fac.* & confer similia *ex eodem th.* 24. *supra notata.* Ho-
um autem actuum quidam sunt in nostra potestate, qui scil. volunta-
subditi sunt; alii vero, qui necessitatem materiæ sequuntur, qualis
mes & sitis est, non sunt: *vide Conimbr. lib.* 1. *cap.* 5. *art.* 3. *de gen.*
corr. Et Stier: quæst. controvers. sect. 3. *quæst.* 8.

XXIX. Quod vero calidum cum sicco fami: & frigidum cum
umido siti adscribitur, fit, in genere, quia hæ qualitates sunt essen-
ales, & à priori conditiones elementorū, & cujus hæc sunt potissima
ortio alimenti propioris. Aliæ vero qualitates, potissimum dulce-
o sive suavitas, sunt alimento accidentales, neque faciunt, ut alimen-
m nutriat, sed saltem ut animal alliciatur ad sumendum cibum &
otum, & sic voluptati magis quàm nutritioni conferunt. Unde
iam fames & sitis, cum diriguntur ad alimentum, istas qualitates
imas, non autem saporem, respiciunt, primoque intendunt, ut
abarell. innuit, *lib.* 2. *de an. t.* 28. *Comm.*

 30. In

XXX. In specie verò in fame siccum alimentum locum habe h. e. quod prædominium terræ habet, & solidum est, ut deperditun in solidis partibus restituatur. Calidum secundariò tamen, quia ma gis vitale frigido, eo servatur motus ad extra, quia alias, dum in ali mentum agit, nimia concentratione facile suffocaretur: cibus etiam calidus facile concoquitur. Et licet interdum cibi frigidi & humic sint, quibus fames expletur, tamen neque illorum cupiditas est ord naria & perfecta, neq; ipsi primarium objectum famis habendi sun sed appetuntur ob suavitatem, & nutriunt ob admixtum siccum: nec enim quivis cibi appetitus est naturalis, neque quodlibet assumptum nutrit, exemplo morbosi illius affectus gravidarum, qui pica Medic dicitur, & illorum quæ introsumuntur, quæ sæpe ab alimentorum g nere longe sunt aliena. Neque hæ qualitates hoc loco in summ gradu sumendæ sunt, ne ignem pro cibo ponere cogamur, sed fact comparatione ad sitim: In quo ad humidum respicitur, h.e. liquidum ut cibus magis liquetur, siccitas à calore introducta temperetur, & ariditas evitetur; frigidum verò, quia sitis à siccitate per calorem or tur, & ut caloris motus ad extra compescatur, hinc post cibos calidi res & tempore æstivo potus frigidior desideratur: de quibus hic salte delineatis, fusius videre est *Zabarell. & Capivac. loc. cit.*

XXXI. Fit autem uterque appetitus per quinque dictos mo tus, sequenti modo. Cum partes corporis continuo motu & calo consumantur, ipsæ quoque partes simul exinaniuntur, ob alimen defectum, propterea incipiunt naturali quodam instinctu appete restaurationem illius, quod consumptum est, & sic attrahere ex ven capillaribus, quæ rursus venas majores sugunt, hæ cavam, hæc p suas radices cum radicibus portæ per anastomosin junctas, & per h patis substantiam sparsas, ipsam portam & venas meseraicas, quæ in testina potissimum tenuia, hæc ventriculum qui per longo ductu co tinuatam suctionem divellitur, cum morsu & sensu doloris, qui ben ficio nervorum insertorum, & à sexto pari communicatorum, in su periori orificio percipitur, indeque ad communem sensum & phanta siam defertur, quæ ex hac divulsione percepta & judicata, elicit not tiam noxiam, & apprehensionem alimenti convenientis & necessa rii, quod proponit appetitui sensitivo, qui in illud statim per actum appetendi fertur, ut vitæ consulat.

XXXII. Materialem nutritionis causam consideramus aliam in qua, quæ subjectum: aliam ex qua, quæ objectum dicitur. Illud e

ipsum

ipſum corpus quod conſideratur, primò ut animatũ eſt & vivens, omne enim corpus quod nutritur eſt animatum, & quod vitæ & animæ particeps non eſt, non nutritur, eſt enim nutritio effectus animæ vegetativæ & ſic ſoli animato corpori competit: quamvis enim alia etiam nutriri dicantur, quæ aliquo conſervantur, ut ligna oleo, vel alia aliqua re, impropriè tamen & per translationem hæc nutritio appellatur. *vide Havvenreut. noſtr. p. m. in Comm. in text.* 43. *lib.* 2. *de an. cap.* 4. *Ariſt. & Zabarell. lib.* 2. *de an. t.* 14. Hinc neque humores, neque ſanguis, neque ſpiritus, neque lac, ſemen, adeps, pili & ungues, verè nutriuntur, quia non eadem communi vita cum toto fruuntur, ſed ipſorum reſtauratio per ſolam fit appoſitionem, quæ potius eſt nova generatio, *vide Conimbr. lib.* 1. *de gen. & Corr. cap.* 4. *quæſt.* 23. 24. 25. *Valleſ. controverſ. med. & Philoſ. lib.* 2. *cap.* 4. *Bauh. de part. ſim. part.* 1. *cap.* 2. *Et venerandi noſtri Dn. D. Sebizÿ Exerc.* 16. *probl.* 6. *& Exercit.* 25. *probl.* 10.

XXXIII. Conſideratur ſecundo hoc corpus, ut quoddam eſſentiale & compoſitum ex materia & forma. Omnes enim actiones & paſſiones de ipſo toto ſuppoſito, veluti ſubjecto agente & patiente, propriiſſime dici, teſtatur in genere *Meiſnerus in ſua Philoſ. ſobr. part.* 1. *ſect.* 1. *quæſt.* 12. *memb.* 2. *Scaliger* verò, in ſpecie id demonſtrat *exerc.* 101. *ſect.* 15. per omnia genera mutationis, & inhærens tandem augmentationi, cum qua conjungit nutritionem, de illa concludit augeri Cæſarem, cum creſcit adoleſcens, non autem vel materiam vel animam Cæſaris: quo nihil aliud vult, quam augmentationem eſſe compoſiti totius, de hâc vero totum ipſum vivens corpus ali, quod eſt materia quanta ſub forma, *Confer quæ habet exerc.* 307. *ſ.* 36. ubi negat, edere & bibere eſſe corporis operationes, ſed totius hominis. Idem expreſſe confirmat *Zabarell. lib. de accret. & nutr. c.* 25. Et ita dicitur ſubjectum QUOD, ipſum compoſitum, hoc eſt, corpus vivens, quod conſtat ex materia & forma. Alias etiam ipſum corpus, ut ſubjectũ QUO, conſideratur; hocque modo acriter diſputatur, ſecundum quam ſui partem eſſentialem, nutritionem fieri dicendum ſit? Alij enim ſecundum materiam, alij ſecundũ formam: argumentis utrinq; parati ſunt, quibus ſe mutuo ſubtiliter exercere, & vincere ſtudẽt, *vide Scalig. exerc.* 282. *ſ.* 1. *Zabarell. de accr. & nutr. c.* 18. *& ſeq. Goclen. in adverſ. ad Scalig. exerc. quæſt.* 34. Paucis hic dicimus, id quo nutritur corpus propriè & per ſe materiam eſſe, hujus enim ut eſt conſumtio, ita & reſtauratio, & non formæ, quæ eſt immutabilis; formam autem non niſi admodum

impro-

impropriè, & quatenus materia informata nutritur, vel quatenus facultas patiendi motum nutritionis, animam, tanquam rationem formalem consequitur. Qui verò subjectum quo, tantum formam, nullo modo vero materiam esse contendunt, ex falso principio, quod forma simul sit principium activum & passivum concludunt, quam sententiam in Zabarella damnat *Scheibl. part. 1. de an. disp. 5. th. 27.*

XXXIV. Consideratur tertio hoc corpus, ut totum quoddam integrale, quod constat patribus homogeneis sive similiaribus, & heterogeneis sive dissimilaribus, quæ membra dicuntur; & secundum has omnes nutriri dicitur. Quia enim omnes nutritivæ potentiæ radicem, animam, in se habent, non in una quadam parte determinata, tanquam subjecto, sed toto corpore vivente & singulis ejus partibus est illa potentia nutritiva, cujus beneficio omnes nutriuntur. *Ruvio Rhod. lib. 2. de an. tr. de pot. an. veget quæst. 3.* Cum hac tamen differentia, ut heterogeneæ, cerebrum, cor, pes, manus; & in arbore truncus & ramus primò à natura intendantur nutriri, tanquam proxima vitæ organa, & omnium actionum: primo tamen iterum receptio fiat homogeneis, carne, osse, fibris &c. Has enim procurat natura nutriri ut dissimilares nutriantur, quarum illæ, materia, qua constant, existunt. Quia autem dissimilares non nutriuntur, nisi quatenus similares nutriuntur, etiam ad similarium, tanquam proximæ materiæ reparationem nutritio pertinere videtur, ideoque, & in his potissimum nutritio consideratur, hæque materiæ in qua, sive subjecti, primario nomine veniunt. *Confer Zabarell. lib. de accret. & nutrit. cap.* 18.

XXXV. Omne autem vivens necessariò & semper nutriri; neque nutritionem sine vitæ periculo cessare, aut aboleri posse, communem sententiam *Arist.* qui in specie hoc testatur *lib. 1. de gen. & corr. c. 5. t. 41. lib. 2. de an. c. 4. t. 47. & lib. 3. c. 12. t. 59. Averrois, Avicennæ, Alberti M. plerorumque Philos. & Med.* rectè asserere putamus, & sic quod rudi formula, ventrem carere auribus, insinuatur, id philosophico illo Aphrodisæi axiomate confirmamus, vacationem à sensuum officio somnum esse, ab altrice facultate mortem. Non autem propterea, ut calori nativo objectum detur, in quod agat, & sic is ab actione in humidum primigenium, celerique illius consumtione avocetur. Sed quia corpora viventium in perpetuo fluxu sunt, & continuo aliquid de eorum essentia dissipatur & absumitur, ut hæc jactura resarciatur, & quod absumptum, alimento in locum ejus reposito, inque corporis substantiam mutato, instauretur. Tum quod vis vegativa

non

on ita à suis operibus facile quiescat, ut animalis: in eo enim cum
atura convenit, & eapropter à Medicis quoque naturalis dicitur,
uod semper eodem modo agat, nec ita ad utrumque oppositorum
ota sit.

XXXVI. His duabus, tertiam quidam addunt, quo majorem
icem affundere putant: quod cum cessatio omnium operationum
talium mors sit, & sic necessarium sit, ut si non omnis, aliqua tamen
: illis, vivens, per totum vitæ tempus comitetur: Hoc autem non
ciat accretio, neque generatio, E. nutritionem. Sed offundunt, &
ispectam potius reddunt. Non enim ob accretionis & generationis
efectum necessario pro comite ponenda est nutritio; cum his tribus
imerus operationum vitalium non absolvatur, & dentur adhuc
iæ, quæ arctius cum anima junctæ, præsentiam animæ, & per hanc,
itam manifestant, ut sunt in plantis vivificatio, sive vis, qua non sal-
em plantæ sed & earum partes avulsæ, imò & semina integra, vegeta
: fæcunda aliquandiu permanent; in animalibus sunt operationes, à
irascibili, spiritus calorisque generatrice, & pulsifica promanan-
s, quæ ad ultimum usque vitæ terminum perdurant, quæque pro-
ius vitales vocantur, & ab illis, rectius naturalibus dictis, non sal-
m cogitatione sed & ipsa essentia distant, quæ veritas Aristotelem
tuit, qui vel nullam ejusmodi vim seorsum nobis insidere, vel cum
trice sive naturali eandem esse putavit, hinc arctius debito nutritio-
em cum vita, ad momentaneam quasi necessitatem ligavit. *Vide
rnel. l. 5. de an. fac. c. 12. & 13. B. Sennert. in instit. Med. l. 1. cap.* 11.
supra citatum Venerandum nostrum Dn. D. Sebizium fasc. 13. quæst. 17.
disp. 12. de art. parv. corollar. 2. & 3.

XXXVII. Illud ergo τὸ necessariò & semper, quo vivens
utriri diximus, sano sensu intelligi volumus; licet enim continua sit
ctio caloris in humidum, & corpora viventia, potissimum anima-
um, maximè verò humana, in perpetuo fluxu sint, non tamen sem-
er externum alimentum vel assumatur, quo fit externa nutritio, neq;
emper & continuo fiat conversio alimenti assumti in substantiam,
uæ interna est nutritio; neque semper æqualis sit absumtio, absum-
que restitutio, sed ut loquuntur *Conimbr. de gen. & corr. l. 1. c. 5 q.* 10.
2. multiplici decoctione prius alimentum præparetur, deinde con-
ertat vis nutritiva. Cum *ijsdem l. c.* non opus esse putamus, ut quoad
sam conversionem semper in actu sit; sat esse in opere versari, vel
uoad aliquam è tribus prævijs decoctionibus, vel quoad munus con-

verten-

vertendi, vel quoad actionem attrahendi, vel quoad eam, qua de- ciente alimento calor nativus in ipsam substantiam viventis agit, eam- que depascit. Hinc adverbium, semper, hic non significare, continu- tatem temporis, sed omnibus temporibus, ut si dicamus omnibus di- bus, sic enim fit omnibus diebus vitæ nostræ aliqua conversio alime- ti, in partes solidas, *Zabarell. lib. 2. de an. text.* 14. vel ut loquitur in- signis quondam Philosophus, nunc Theologus *Dn. D. Dannhavver in disp. 2. controvers. 4. colleg. Psycholog.* τὸ semper opponitur auctio- & distribuit pro qualibet ætate, quod in qualibet ætate vivens nu- triatur.

XXXVIII. Hæc autem si non fit, & corpus alimento no- reficitur, tandem sequitur ordine naturæ contabescentia & consum- tio, quæ marcor & marasmus dicitur, & vivens de sua vita periclita- incipit. Id quod *Hippocrates lib. περὶ σαρκῶν circa finem* (*pro quo apu- Sennert. lib. 3. p. 1. s. 2. c. 2. med. pract. dubio procul vitio Typographi lib. περὶ ἀρχῶν, qualis nullus extat, citatur*:) septimo die fieri putat. Quo- negat *Plinius lib.* 11. *c.* 54. (*pro quo rursus vitiose apud Sennert. loc. cit. c. 2. citatur*) & in plerisque lethales inedias ultra undecimum durasse ce- tum facit, quod experientiam probare, variis exemplis *Sennertus ibi- ostendit.*

XXXIX. Quod verò semina plantarum, ova, radices, bulb- & ipsæ plantæ, diu sæpè sine nutritione viventia & vegetantia conse- ventur. Animalia, non saltem quæ imperfecta, sed & perfecta di- cuntur, sæpè longo tempore nihil cibi sine ullo vitæ dispendio assu- mant; ut de urso testatur *Aristot. lib.* 8. *hist. an. cap.* 17. quod ad mini- mum dies circiter 40. ita lateat, & pinguior fiat, quod prius, de urso Gesnerus intelligendum esse, ursam vero longius, & quidem quatuo- menses ita latere scribit. De gliribus, quod per totam hyemem sin- alimento maneant, & etiam pinguescant, *præter Aristotelem*; *Martia- distichon* loquitur.

Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo
Tempore sum, quo me, nil nisi somnus alit:

De hirundinibus experientia fidem facit, quod plurimæ non in Affri- cam avolent, sed adveniente hyeme in unam congeriem colligatæ, sub aquis demersæ jaceant, vere autem appropinquante reviviscant. Et di- avicula illa, quam Brasiliæ incolæ propterea SUSCITATAM vo- cant, Indicarum rerum scriptores, quod rostro ex arbore suspensa, se- integros menses sine pabulo vivat, & postea quasi à morte ad vitam

redeat

edeat. Homines, ſine cibo & potu omni, non ſaltem ad aliquot dies, ed menſes & annos, hosque 10. 15. 30. 40. & plures vixerint, va- asque animi operationes adhuc expeditas habuerint: quorum au- iores & relationes præter alios collegit *Sennertus loco paulo ante cita-* i: Inquirendum erit, quomodo talia ſeſe habeant, maximè cum iulta ex his inſolita & admiranda ſint.

XL. Semina autem plantarum, ova, radices, & plantas primò uod attinet, res cognitu minus difficilis erit, ſi conſideremus, quod *abarell. comm. in lib. 2. de an. t. 37. & Sennert. Hypomn.* 4. c. 7. notat, vi- m dupliciter ſumi, vel pro actu primo, ſeu ipſo eſſe viventium, vel o ſecundo actu, & ipſo operari. Has igitur res tanquam partes à oto avulſas, terræque fomentali ſucco privatas, credimus, non tam tu ſecundo, quam primo vivere; hincque cum hæc vita imperfe- ior ſit, nutritione proprie non indigere, neque eandem ipſis compe- re; ex eo, quod nutritionem, actu ſecundo ſaltem viventibus, & per- ctè conformatis, *Sennertus loc. paulo ante citat.* adſcribat; interim fo- ri interno illo & ſuperſtite humore è terræ gremio, ſicque conſer- ri vegetas & fæcundas, uſque tandem abſumto & diſſipato illo hu- ore, ſuccoque radicali, planè emoriantur, & aridæ fiant. Quod in iibuſdam citius, in aliis tardius a cidit, prout internus ille ſuccus tivus in tenuitate & craſſitie ſubſtantiæ variat, quo enim craſſior pinguior is eſt, magis cohæret, & calorem fovet, quo tenuior, ci- is diſſipatur & reſolvitur. *Conimb. 2. de gen. & corr. c. 5. quæſt. 9. a. 1.*

XLI. De animalibus etiam res tàm ſpinoſa, & à noſtris ſenſi- s abhorrens non eſt. Accidere enim hæc fatemur, hiſce animali- s ſecundum naturam, & ſingulis annis, ut ab externo alimento ali- andiu abſtineant. Quia frigore hyemali, tum ipſorum pori cuta- i conſtringuntur, ipſaque cutis denſior redditur, ut nihil de eſſentia rum corporum expiret, & diſſipari poſſit: tum calor ad interiora lſatur & obtunditur, ut nihil vel exile ſaltem ab ipſo conſumi poſ- ſed in ſuo ſtatu corpus relinquere cogatur. Neque interea planè n nutriuntur, ſed per id tempus, quo latent, ſuo ſibi ſucco vivunt, *de cochleis Plautus in Captiv. act. 1. ſc. 1. loquitur.* & ſic aluntur collu- jam anteà coacervata concreti & indigeſti humoris, quem Medici pituitam referunt, & humorem, ſuccumque crudum per eminen- n vocant, ut videre eſt apud *Galen. de aliment. fac. lib. 1. cap. 9. & de nd. ſanit lib. 4. cap. 7.* qui diu iſtis animalibus ſufficere ad nutrien- n poteſt, ut alius alimenti uſu opus non habeant. Cum enim calor

 nativus

nativus in istis animalibus, jam antea satis debilis, hujus succi frigiditate, copia & crassitie, cui accedit segnis eorum quies, magis languescat & hebetetur, non nisi admodum lente istum humorem concoquit & consumit, sicut enim ligna humida ignis nutrimentum, tardius ab igne, comburendo afficiuntur, imò sæpè flammam sopiunt; sic succum illum crudum, antequam prorsus adsimiletur, & concoquatur spatio egere, & suo frigore calorem obtundere, in homine, docet *Gal. de Temperament. lib. 3. cap. 5. & 9.* quid fieri putandum in istis animalibus, quæ pleraque humidioris & frigidioris constitutionis esse deprehenduntur? ut de urso in specie loquitur *Gesnerus in suo libro de quadrupedibus*, quod sit valde frigidæ, humidæ & pituitosæ naturæ. Hinc facile quoque innotescit, cur eo tempore ursi & glires pinguescant, quia scil. corpora ipsorum vel omnino non, vel admodum parum consumantur, & præterea isto humore crasso & crudo pascuntur, qui cum in substantiam partium assimilari non opus habeat, in arvinam & adipem convertitur.

XLII. De homine vero, qui nobilioris naturæ, res magis in perplexo est, semperque ancipitem cogitandi curam attulit; Varii enim varias stupendarũ istarum abstinentiarum rationes attulerunt, quas prolixè satis *Sennert. lib. 3. med. pract.* recensuit, & examinavit hic breviter saltem indicare sat erit. I. quidem, Alij fabulosa ejusmodi exempla putant, talesque homines magnas fraudes frausos esse, ut cum Plauto loquar. Verum licet quædam fabulosa mixta sint, multa tamen etiam Magistratuum, aliorumque fide dignorum testimonio comprobata, in dubium vocari non possunt. II. Alij miraculosè & sola divina virtute talia præstita credunt. Quod in quibusdam jejuniis quidem admittitur, non autem omnibus, minimè iis ubi nulla divinitatis, miraculique causa & indicium subest, aliæq; causæ propiores inquirentibus occurrunt, à divino posse, ad ipsum effectuum naturalium esse incautè concluditur. III. Alij angelos bonos clam cibum talibus suggerere, sicq; nutriri illos potuisse ajunt. Sed minori probabilitate prioribus, & sic eâdem responsione faciliter arguuntur. IV. Alij talia corpora non viventia, sed cadavera, à dæmone quodam assumta & mota volunt. Quod licet fieri possit, in multis tamen id factum fuisse, actiones, durante ista abstinentia, & post peractæ, inprimis, quod cibum rursum sumserunt, liberosque procrearunt, omninò negant. V. Alij à dæmone obsessos fuisse, ejus ope tàm diu jejunasse dicunt. Quod iterum divino permissu fieri

potu-

potuit, in omnibus vero, vel ſaltem pleriſque, id factum fuiſſe, nulla modò contraria indicia habentur. VI. Alij ad peculiares cœli influentias rem hanc referunt. Quæ ſicut negari neque poſſunt, neque debent, ita cum ſint cauſæ remotæ & communes, in illis acquieſcere minime licet, ſed in proximam inquirendum eſt. VII. Alij ad occultas & individuales qualitates confugiunt, idemque hic accidere opinantur, ac in illis, qui feles, caſeum, vinum, aliaque averſantur. Sed cum ſint congenitæ, & per naturam inſint, jejuniorum iſtorum præter naturam ſeſe habentium cauſæ eſſe nequeunt: potiſſimum cum non per totam vitam duraverint, ſed tandem in pleriſque ceſſarint. VIII. Alij per conſuetudinem in habitum tractam hæc facta eſſe credunt, cum certum ſit, quoſdam medicamentis, ipſiſque venenis ita aſſueviſſe, ut nullo modo ab illorum uſu læſi fuerint. Aſt vim maximam conſuetudinis, & jus eſſe in certa opera, conceditur, non autem in omnia, exemplaque diu jejunantium docent, ejuſmodi homines, non conſuetudine, temporiſque morâ, ſed ſubitò à cibis abſtinuiſſe, repenteque ad eos rediiſſe. IX. Alij inſpirato aëre non quidem puro ſed aliis elementis mixto tales nutritos fuiſſe perhibent. Sed aëre non niſi ſpiritus reficiuntur; corporis verò humani nutritio ſolidiori alimento, & in ſpecie perfectè mixto, neque hoc omni, ſed ſolum vel partibus, vel fructibus animatorum, qualis aër non eſt, indiget. X. Alij aëri exhalationes permiſceri, hiſque in ſanguinem verſis, tales jejunantes nutriri aſſerunt. Sed neque iſtæ exhalationes corpori nutriendo ſufficiunt, neque in ſanguinem verti, ſunt idonei. XI. Alij uno ſimplicis aquæ potu tales vitam produxiſſe innuunt. Sed ſimplex aqua, non magis ac aër, & prædictæ exhalationes, ſufficit, vel cadit in nutrimentum corporis noſtri, ſed inſervit ſaltem ad calorem refrigerandum, & vehiculi loco ad diſtributionem alimenti, ut omnis potus. XII. Alij illos terrâ clàm devoratâ & ingeſtâ, vitam ſuſtentaſſe autumant. Verum experientia illorum, qui ſatis accuratè obſervati fuerunt, diſſentit: neque terra in ſanguinem mutari idonea eſt. XIII. Alij de hiſce idem pronuntiant, quod ſupra de animalibus, nutriri illos ſimili crudo & pituitoſo ſucco tam diu potuiſſe, cum calor ipſorum debilis fuerit. Verum cum plerique iſtorum ventrem contractum, corpuſque emaciatum habuerint, & poſt febres acutas in talem abſtinentiam lapſi ſint, magiſque melancholici humoris ſigna apparuerint, minus probabile eſt, tales ſucco illo pituitoſo abundaſſe; neque hunc, cum calore debili, in cauſam duci poſſe, niſi

 ſenes

ſenes æquè diu idem præſtare poſſe, falsò ſtatui debeat. XIV. Alii colliquamentis partium internarum iſtos nutritos fuiſſe, occaſionem ſtatuendi ſumunt, quod eoſdem emaciatos legamus. Verum tales colliquationes quidem contingunt, id tamen quod colliquatur, neque in chylum, neque ſanguinem mutatur, ſed vel per alvum excernitur, aut diſcutitur. XV. Alij melancholicũ humorem in cauſam trahunt; quod plerique ex illis melancholici fuerint. Hanc ſententiam veri quidem in ſe aliquid continere ait Sennertus, ſed non ſimpliciter hunc humorem cauſam dici poſſe, quia multi iſto abundant, qui tam minimè ab alimento abſtinent, ut voraces potius ſint; ſiquidem etiam Medici inter potiſſimas cauſas nimiæ, ut & caninæ appetentiæ talem humorem melancholicum, à liene per vas breve in ventriculi fundum eructatum, propter ſuam aciditatem, referunt. Ut præter Medicos practicos videri poteſt *Bauh. in Tract. anat. lib. 1. c. 15. & 43. Et nob. Sebizius noster exerc. med. 14. probl. 1.*

XLIII. Hiſce omnibus ſepoſitis Sennertus magna probabilitate de hiſce abſtinentiis ſtupendis, tandem propriam ſententiam fuſius in hunc ſenſum eloquitur. Ejuſmodi hominibus aliquid præter naturam accidiſſe, putandum eſſe, ob quod inſtauratione nulla opus habuerint: Illud autem eſſe; quod aut nihil omnino, aut non niſi longo tempore aliquid abſumtum fuerit, & ſic ceſſante ratione nutritionis, ipſam quoque neceſſitatem nutritionis, ſed præter naturam ceſſaſſe. Hoc autem proveniſſe à certa diſpoſitione humoris, qui corpus noſtrum conſervat, cùm conjuncta proportione ejuſdem ad calorem, ut ab eodem non niſi longo tempore abſumi potuerit. Poſſe autem talem humorem ita diſponi, eleganter concludit à lucernis iſtis antiquorum, quæ Romæ aliiſque Italiæ locis repertæ ſunt, quarum flamma aliquot ſecula, & nominatim ad, & ultra 1500. annos duravit; ut & illis exemplis, quæ docent, poſſe materiam, alias exhalabilem, & inflammabilem, fixatione & denſatione potiſſimum ita præparari, ut in igne ſubſiſtat, vel tardè ab eo abſumatur. Quo modo etiam pyrauſtarum humorem diſpoſitum eſſe credendum eſt: quod in igne durent. Diſpoſitionem autem iſtam humidi radicalis, præcipuè ab humore melancholico, quo plerique iſtorum abundarunt, evenire. Siquidem inflammabilia admixtione acidorum, ſalſorum, fixorumque talia fiant, ut vel non accendantur; vel tardè deflagrent; humor autem iſte atrabilarius ſæpè tam acidus ſit, ut dentibus & nervis ſtuporem inducat, incredibile non eſſe, ab

eo, ſi

o, si insuper peculiarem & occultam dispositionem & qualitatem cquirat, ad quam recipiendam sua natura aptissimus est, humorem ostri corporis, si per totum corpus diffundatur, ita disponi, figique, t actioni caloris resistat. Peculiarem autem dispositionem in pleisque ab utero accepisse, plerasque enim puellas fuisse, eaque ætate, qua menses erumpere & semen generari solet. Notissimum autem Medicis esse, quam mira symptomata à mensibus & semine retentis, orruptisque accidant, & inter ea etiam appetitus aboleatur.

XLIV. Cum vero corporis viventis, ejusdemque partium, ubstantia, ex una parte successive & paulatim consumantur & resolantur; ex alia vero parte alimentum in ejusdem substantiam convertitur, ut id, quod deperditum est, restituatur: hæque mutationes & ariationes per totam vitam durent, non immeritò intentis animorum contemplationibus Philosophi lustrarunt, an ipsum subjectum oto vitæ tempore, quo nutritur, semper idem numero maneat, ita ut . gr. Senex à se puero non ita differat, ut alius sit homo dicendus?

XLV. Communis quidem hominum existimatio est, eanem numero plantam, idem numero animal, eundemque numero hoinem, ab ortu ad mortem usque servari arbitrantium. Cui comune quoque peripateticæ scholæ decretum *ab Arist. lib. 1. de gen. & rrupt. cap. 5.* traditum attestatur. Cum autem continua partium relutio, novarumque aggeneratio, difficilem hanc sententiam facere sa sit, quomodo id fiat, expressit *Arist. ibid.* verbis, κατὰ τὸ εἶδος, οὐ κατὰ τὴν ὕλην, h. e. secundum formam, non vero secundum materiam. positores textuum Aristotelis explicarunt græca hæc verba, per sendum partes formales, non autem materiales, hisque verbis varios isus affinxerunt, ut testantur *Conimbr. comm. in hoc caput. quæst.* 12. ij enim per formales, illas intelligendas esse voluerunt, quæ poros bét, per materiales verò compactas & solidas, quia secundum illas tissimũ fiat nutritio. Alij per formales, organicas sive dissimilares, materiales, non organicas sive similares. Alij per formales, partes tæ extensionis, quæ actionem edere possunt, per materiales, ijs mires, quæ actionem edere nequeunt. Alij per formales, humidum migenium, quod hoc subjectum animæ fixum & stabile maneat; materiales, illas, quæ per nutritionem demum accedunt, & rursus untur. Conimbricenses hactenus enarratas interpretationes reijnt, & duas sequentes probant. Unam, qua per partes formales nmunis essentiæ ratio sive species, per materiales verò, ratio indi-

vidua-

vidualis intelligitur. Quia ratio ſpecifica cujuſque rei formalis dicitur, individualis verò pro materiali habetur, ita ut licet partis natura ſingularis, hæc ſcil. caro, per naturæ fluxum varietur, communis tamen natura in qualibet ſervatur. Alteram, qua partes formales ratione formæ, materiales verò ratione materiæ, tales dicuntur. Hiſque ita conſtitutis ad quæſtionem reſpondent, ut videre eſt. *Ruvio Rhod. circa hanc quæſtionem dicit*, Ariſtotelem hic non ſubſtantialem formam, ſed quartam ſpeciem qualitatis, quæ figura dicitur, ſecundum quam quælibet pars augeri, eademque ſemper manere, rectius dicatur; per materiam vero, hanc vel illam partem ipſum intelligere. Ex quibus omnibus, penultima quidem cum rei veritate, ultima vero cum contextu Ariſtotelico conſentire, nobis videtur.

XLVI. His prælibatis tres potiſſimum opiniones notandæ ſunt, quibus hæc quæſtio deciditur. Prima eſt eorum, qui viventia non per totam vitam idem numero manere aſſerunt, quia neque eadem materia, neque forma numero manet, niſi ſecundum æquivalentiam quandam; quia non ſimul omnes partes renovantur eodem tempore, quod numero diverſi generationem inferret, ſed pars post partem. Propptereaque corpus per nutritionem ſucceſſive renovatum comparant cum vaſe pertuſo, quod licet ex eo aqua infuſa continuo effluat, idem tamen ſemper manet. Cum pallio mendici, ſub eadem forma ſæpè ſarto & reſarto. Cum mari, quod perpetuo partes amittit, aliasque recipit. Cum navi Theſei, quæ ſucceſſive ſingulis tabulis exemptis, aliis ita refecta fuit, ut eandem formam planè retinuerit.

XLVII. Secunda eſt illorum, qui diſtinguunt inter viventia quorum animæ indiviſibiles, ut hominis & animalium perfectorum, & quorum animæ diviſibiles dicuntur, ut plantarum & animalium imperfectorum. De illis concedunt eadem numero manere, ex parte formæ, quia propter indiviſibilitatem nulla pars formæ, ſed ſolum materiæ deperdi poſſit. De his verò, quia ipſorum formæ ita dependent à ſua materia, per eductionem è ſinu materiæ, ut quælibet pars formæ ſit determinata, ad quamlibet partem materiæ, hinc ſicut resolvitur pars materiæ, ita & partem formæ perire; & ut novæ partes materiæ per converſionem alimenti accedunt, ita & novas ſimul partes formarum, de potentia materiæ earum educi, itaque & ratione materiæ, & formæ, variari corpus. Ex alio reſpectu verò corpus idem manere dicunt, quatenus ſcil: non omnes partes integrantes variari ſtatuunt, quaſdam enim fluentes eſſe, quas vel nutrimentales, vel

molli-

molliores, quasdam verò permanentes, quas vel spermaticas, vel duriores & solidiores vocant, illas quidem continuò fluere & consumi, has verò augeri, nunquam autem imminui vel variari perhibent. Harumque ratione, corpus, idem numero manere, quod ratione illarum, variatur.

XLVIII. Tertia & verior est sententia: quod, cum forma sit principalior pars rei, à qua numerica ejus identitas præcipue sumitur, ipsum corpus quodcunq; vivens idem numero permanere, recte dicatur, ex principaliore ista parte, forma: quæ per totam vitam penitus eadem numero, tam secundum totum, quam partes manet, neque fluente aliqua parte materiæ, cum illa fluit, sed ad alias remanētes materiæ partes retrahitur, non sui ipsius duplicatione, sed virtuali contractione; qua, sine quantitatis augmento vel decremento Angelus sese per totum Musæum diffundere, & liberè in punctum retrahere potest, *ut verbis utar Eximij nostri Dn. D. Dannhavv. Colleg. Psycholog. disp. 1. controv. 4.* adveniente verò nova materia per alimenti conversionem, non ex illa absurda scholasticorum eductione formarum, nova protinus pars formæ, quæ antea non fuit, producitur, sed præexistens in toto ad illam informandam & animandam transit: Neque hanc sententiam impugnat impossibilitas migrationis formæ de subjecto in subjectum, quia hæc à philosophis saltem statuitur, qua forma totum suum subjectum derelinquit, & eadem numero ad aliud transit, non verò qua forma, ut fit in nutritione, in toto manet, & ad extensionem corporis, per aggeneratas novas partes materiales sese multiplicando, coextendit & diffundit. Neque obest, quod hoc modo anima permobilis fiat, cum tamen *Arist. 6. Phys.* motum corpori propriè, per accidens verò formæ, & propter corpus concedat; vel enim ad informandam novam aggeneratam materiam, migrat anima non per motum, sed modo quodam alio nobis occulto & abscondito, vel si motu, non erit is corporeus, mutando locum; sed motus rei incorporeæ extensæ, mutando ubi, qualem de Angelis ostendit *Scalig. exerc. 359. f. 12.* Sed de his fusius videri poterit *Zabarell. de accret. & nutrit. cap. 16.*

XLIX. Cum autem rursus per materiæ aggenerationem, in qualibet parte viventis corporis, semper quam benignissimè restituatur id, quod continuò absumitur, videntur partes per hanc sui renovationem, corporis firmitudinem, vitæ perpetuam durationem, mortisque in æternum evitationem, ex naturæ conditione promittere.

Qua, junctis quæ ab animæ immutabilitate, temperamentorum mutatione, aliisque ad verisimilitudinem progredientibus rationibus, multi decepti, omino ita statuerunt. *Galenus lib. de Marasmo cap. 2.* sui ævi Philosophum fuisse narrat, qui 40. suæ ætatis anno, libro edito ostendere conatus est, quomodo liceat senectutis exortem in totum permanere, quodque nullum animal nisi faciendorum ignorantia moriatur, ac senescat; Cum autem octuagesimo ætatis anno, adeo gracilis ac siccus erat, ut facies Hippocratica, *in prænotionum lib. aph. 6. & 7. descripta*, in imminentis mortis præsagium, ipsi competeret, ab aliis deridebatur, ipse edito secundo eodem libro addidit, ad hæc requiri etiam naturã idoneam, & ut primum alimentum ejusmodi fundamenta jaceret, promisitq; si idoneis infantibus statim ab initio præficeretur, se ipsorum corpora immortalia facturum esse. Quam promissionem ipsius redargui non potuisse, per jocum ait Galenus, qui antequam pueri in viros evaderent, ipse moriturus erat; ipsius stultitiam tamen ab omnibus damnatam fuisse. Idem multi alchymiæ artis professores, per aurum liquatum & potabile, ut vocant, ut & lapidem suum philosophicũ, præstare promittunt. Verum cum ipsi adhuc tale potius optent, & sperent, quam habeant, idem facile accidere poterit, quod ille speravit, qui asinum loqui facere promiserat, ut interim dominus aut asinus moriatur.

L. Nos per experientiam edocti quotidianam, non obstante renovatione ista per nutritionem, cum Galeno, ex communi saniorum sententia, senectutem quidem & mortem omni viventi secundum naturam ejusque legem accidere, neque ab ullo evitari posse pronuntiamus; non autem ut ita secundum naturam dicatur, velut nutriri & augeri; hæc enim sunt vera opera naturæ, senectus verò & mors non sunt opera, sed affectus ad opera illa naturæ ex necessitate sequentes. *Vallesius lib. 6. controvers. med. & philosoph. cap. 1.* hanc mortem tam ex naturæ lege, & non ex errato, advenire statuit, ut etiam à Medicis dubitatum sit, an fiat omninò citra morbum aliquem, aliis asserentibus cum quibus Plato est, qui in Timæo, mortem hanc cum voluptate fieri dixit; aliis negantibus, fieri posse, ut ante integram extinctionem, ex debilitate caloris naturalis, non incipiat fieri putrido, quandoquidem hæc de sententia *Arist. 4. meteor.* sit communis omnium rerum interitus.

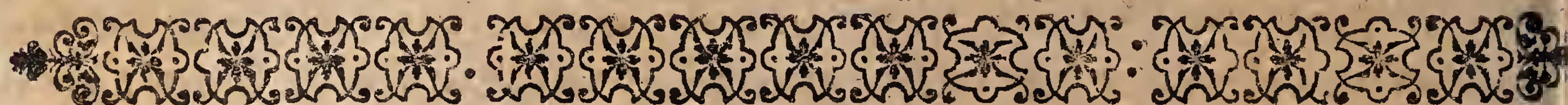
LI. Hujus assertionis *Galenus quidem lib. & cap. cit.* præter experientiæ notitiam, nullam evidentem rationem haberi, sed probabi-

le

m sa'tem docet; Id tamen *Vallesius dicto loco* non ex rei contingentia, d nostri intellectus defectu oriri testatur: quia quod perpetuò fit, & naturæ lege necessariò fit, ejus quoque necessaria & perpetua cau- existat, necesse est. Quam hoc loco duplicem à Galeno, Vallesio, & iis designatam, legere est. Vnam, quæ ab omnibus ferè Medicis & hilosophis, expressa & probata est, calor scil. viventium consumens umorem proprium, & sic illum ignis flammæ comparant, quæ pro- riam materiam depopulatur, atque ita se ipsum conficit. Galenus anc negat, & calorem naturalem causam corrumpentem non esse, m firmiter asserit, ut etiam librum Hippocratis, in quo hæc causa erbis sequentibus exprimitur: *Occidit itaque nos calor, qui corpo- t produxit*; vel non ipsius genuinum esse, vel hoc ipsius dogma alio nsu donandum esse velit. Quia calor naturalis viventium est faculta- um Instrumentũ proprium, principium conservans & augens suum orpus, quod non urat, neque absumat, sed ad coctionem deducat & ugeat, & nisi ex inedia, vel alia quapiam ratione igneus fiat, minimè embra consumat, dum autem consumit, mutatus sit in igneum, & c quod isti calori naturali imputant, id caloris febrilis proprium esse serit. *Fernelius lib. 4. de spirit. & calid. inn. cap. 8.* hanc litem dirimit, ocendo, calorem naturalem non per se & ex instituto hoc facere, ut ostis instar, causa corrumpens sui domicilij, suique ipsius existat, sed x accidente & aliud agendo. Gaudet siquidem & jucunde fovetur umidi commercio, non magis ac elychnij flamma, oleo, tanquam suo abulo, quo se ipsum conservare & perficere naturaliter desiderat, eo utem ipso fruendo, ipsum consumit, ejusque interitum, quem non xpetit, necessario adfert; imo dum ipse conservari appetit, hoc modo metipsum conficit & interimit. Ex quo, quomodo eadem ortus r interitus viventium causa sit, idemq; calor naturalis, qui nos gene- t, nutrit & auget, tandem extremum vitæ diem morte conficiens, iteritus nostri causa naturalis fiat, intellectu facile est.

LII. Altera causa est, quod pro deperdita substantia humida, ualis in principio generationis fuit, non æque coctus & elaboratus ccus, sed deterior minusque humidus, commodo ipsis partibus hu- ore, vel exquisitissima vivendi lege reponatur. Nullus enim ali- enti humor potest esse tam accommodatus viventis partibus, quam us ipsorum. Hinc fit ut semper minor substantia humida in parti- us, maximè solidis, fiat crescente ætate, & sic sensim membra sic- scant, usque dum tandem omninò inarescant, calor consumpto

omni humido & ipſe obſoleſcat, corpusque, quod ab initio caloris & humoris nativi ſummum complementum habuit, poſtremo vitæ di ſicciſſimum & frigidiſſimum ratione ſui efficiatur. Quomodo autem hæc innati calidi inclinatio, ſtatus mutatio, per ætates fiat, vide perſpicue & accuratè tractatum à *Fernel. cit. lib. & cap.* Nos cum *Galen.* verbis *libri de marcore cap. 6.* ſenectutis marcorem exoluere impoſſibile eſſe, auxilium verò ferre, ut quam diutiſſimè extendatur, poſſibile, concludimus. Deumque, cujus mirabilia ex parte contemplaſumus, ut Omnipotentem, Omniſapientem & Clementiſſimum, humili devotione veneramur.

Ad Nobilem & præſtantiſſimum Dominum Reſpondentem.

UBere quem tenero nutrit diſerta Minerva,
non certè curam corporis, ille gerit.
Ergò quid curas alimenta, fidelis amice,
quæ corpus foveant, non animumque ſimul?
Fallor, an hæcce, Tibi properanti ad jatrica caſtra
lecta, viam debet pandere, materies?
Quo ſi contendas, meritò Tibi gratulor, atque
corde precor, bona ſors ut Tua cœpta regat.

Τῆς φιλίας ἕνεκα

approperabat

Martinus Chriſtophoru
Mezger, Vien. Auſtr.

FINIS.